

ANTONI CANALS

Va néixer a terres de València a mitjans del segle XIV. De jove ingressà a l'orde dels dominics i fou deixeble de sant Vicent Ferrer. Estigué vinculat, com Bernat Metge i Francesc Eiximenis, a la cort reial. Ensenyà teologia a València fins l'any 1398 en què, cridat pel rei, es traslladà a Barcelona. Més endavant exercí el càrrec de lloctinent de l'inquisidor del regne. Residí a València des de 1401 a 1419, any en què morí.

Tota l'obra de fra Antoni Canals té com a finalitat el seu apostolat. Tot que no en conservem cap sermó, la seva fama d'orador fou molt gran. El caràcter humanista de fra Antoni Canals es limita a tres obres, i és d'un caire força difernet al de Bernat Metge. Si aquest troba en el classicisme una font de racionalisme i d'escepticisme, Canals hi cerca "raons naturals" que s'avinguin amb la doctrina cristiana.

Ben simptomàtic és, en aquest aspecte, el fet que traduís *De providentia* de Sèneca. Aquesta traducció no és prou fidel en moltes ocasions i conté, a més, nombroses interpolacions. Pel pròleg sabem que la qüestió, fou plantejada pel rei:

"Car lo senyor rei que ara és, una vegada m'entrelligassà així ab una qüestió que em féu del temps de la mort de Jesucrist."

Si tria Sèneca és per la gran autoritat de què gaudia aquest autor, i que fa dir a Canals:

"Nul temps fou ni serà tan gran filòsof."

Una altra obra de caire humanista d'Antoni Canals és la versió del *Dictorum factorumque memorabilium* de Valeri Màxim. Aquesta traducció, coneguda amb el nom de *Llibre anomenat Valetri Màxim*, conté, ultra alguns errors de traducció, interpolacions i glosses de caire escolàstic. La finalitat d'aquesta versió era de caràcter moralitzador; el seu caire humanístic neix del fet que Canals, cercant un espill de perfecció, mostri el seu entusiasme per l'antic món romà.

L'obra cabdal de l'humanisme de Canals és el *Raonament fet entre Scipió e Aníbal*. És una traducció lliure del llibre setè de l'*Àfrica* de Petrarca, amb interpolacions basades en d'altres autors. Tot i que també aquesta obra serveix a Canals per a treure'n conseqüències moralitzadores -la inestabilitat de la fortuna temporal-, és la que presenta una intenció literària més clara i un tema, un ambient i uns personatges més propis del Renaixement.

DESCRIPCIÓ D'ESCIPIÓ

“Mas lo coratjós Scipió, semblant a lleó fort e vigorós, per ço que cuite per ajudar als cadells fills seus e que derroques les silves e destroesque les bèsties feres, trau d'espasa, met-se al mig de la host, e travessa los enemics. Mira'l tota la sua host; garda'l e remira'l Júpiter de la sobirana part del cel, e no li veu par ni semblant en tot lo món. E stec aquest Scipió així com a sol, lo qual resplendeix com a aur mot bell e tot radiós, e la vestidura de porpra. Així lo dit Scipió, hom jove tot rutilant, resplendia en les seues armes.”

PARLAMENT D'HANNÍBAL A ESCIPIÓ

“Oh engan manifest de la fortuna, la qual les batalles que començà lo teu pare, de qui haguí victòria, ha reservades a tu, fill seu, les quals fenesques e termens gloriosament, ab la sola paor que les gents han de tu! Oh fortuna! Què et diré? Què et faré? Indignar m'he contra tu? O meravellar m'he de les tues obres, així diverses e instables? Car aquel Scipió antic, capità valent i vigorós, victoriós, fort e robust, com fos en la plenitud dels seus anys, féu lloc a mi, que era jove, car fou vençut per mi en la guerra llatina. E tu ara, per lo contrari, en los teus anys juvenils me vençràs dins ma casa mateixa, sens nafra, sens batalla, sens colps e sens costada.”